

Ce trebuie să cunoașteți referitor la martorul în procesul civil:

1. Dacă v-ați gândit să vă dovedeți pretențiile și să vă faceți apărările folosind proba cu martori sau ați fost numit ca martor într-un proces, trebuie să cunoașteți următoarele informații:

✓ Astfel, martorii trebuie să fie persoane care nu au vreun interes în acel litigiu.

✓ Ei trebuie să se prezinte în fața instanței de judecată să dea declarație întrucât probele, de regulă, trebuie administrate nemijlocit.

✓ Dacă v-ați gândit că puteți să consemnați aspectele ce le-ar putea declara un martor și care ar putea să conducă la rezolvarea litigiului și să trimiteți instanței această declarație, trebuie să știți că efortul este inutil. Chiar dacă declarația o înaintați în formă autentică aceasta nu are valoare probatorie decât în cazuri de excepție, când un text de lege stabilește expres în acest sens.

✓ Norma specială care a stabilit ca regulă ca declarația martorului să se facă înaintea instanței poate, la prima vedere, vi se pare cel puțin neeconomicoasă, dacă vă gândiți că în acest fel se pierde timp mai mult așteptând în sala de judecată, iar cheltuielile de deplasare până la sediul instanței pot fi mai mari decât dacă v-ați duce la un notariat.

Dacă gândiți așa, cu siguranță ați pierdut din vedere faptul că martorul este chemat să relateze faptele pe care le-a cunoscut personal, dar și să răspundă la întrebările părților și instanței de judecată.

Martorul este chemat să răspundă cu privire la ceea ce a cunoscut prin propriile simțuri și nu să relateze păreri ale opiniei publice.

✓ Propunerea martorilor se face de către reclamant în cererea de chemare în judecată sau cel mai târziu la prima zi de înfățișare, iar pârâtul prin întâmpinare sau, așa cum s-a mai arătat, dacă nu este reprezentat sau asistat, la prima zi de înfățișare.

✓ Trebuie să vă gândiți foarte bine când formulați cerere de chemare în judecată sau întâmpinare dacă trebuie depusă să propuneți această probă și care sunt persoanele desemnate să facă depoziția de martor întrucât, în sens contrar, nu mai aveți această posibilitate, iar înlocuirea lor nu poate fi încuviințat decât în anumite cazuri (moarte, dispariție sau motive bine întemeiate).

✓ Trebuie să mai cunoașteți că dacă această probă v-a fost încuviințată în cursul judecății, lista cu martori trebuie depusă în termen de 5 zile de la încuviințare, iar dovada contrară trebuie în aceeași ședință dacă amândouă părțile sunt de față, în sens contrar, nu mai puteți beneficia de această probă.

✓ Lista cu martorii solicitați trebuie să cuprindă numele și prenumele fiecărui martor, precum și adresa unde urmează să fie citat.

✓ Tot în termen de 5 zile și sub aceeași sancțiune trebuie să depuneți și suma de bani fixată de instanță pentru transportul și despăgubirea martorilor. Dacă aveți norocul ca martorul să se prezinte spre audiere, deși nu ați depus suma respectivă, sunteți salvat de sancțiune iar proba poate fi administrată.

✓ Trebuie să mai cunoașteți că dacă partea adversă a renunțat la audierea unui martor propus, dacă doriți, puteți să vă folosiți de depoziția aceluia martor.

✓ Întrucât instanța de judecată are obligația stabilirii adevărului, dacă consideră că audierea unui martor este necesară pentru lămurirea sa poate dispune în acest sens, chiar dacă ambele părți au renunțat la acel martor.

✓ Este adevărat că o împrejurare poate fi dovedită cu mai mulți martori însă instanța vă poate mărgini numărul martorilor propuși. Dacă o împrejurare privește mai multe aspecte care trebuie dovedite, instanța vă poate limita numărul martorilor, dar cu respectarea principiului egalității părților în proces.

✓ Vă gândiți, probabil, ce condiții trebuie să îndeplinească persoana care urmează să fie propusă ca martor.

În acest sens, trebuie să cunoașteți că ceea ce este important este ca persoana respectivă să fi cunoscut personal împrejurarea pentru care este chemată să depună mărturie.

2. Persoane scutite de a depune mărturie

✓ Deși au luat cunoștință personal despre fapte în legătură cu pretențiile reclamante, nu pot fi ascultați ca martori:

- a) rudele și afinii până la gradul al treilea inclusiv;
- b) soțul, chiar nedespărțit;
- c) interzișii și cei declarați de lege incapabili de a mărturisii;
- d) cei condamnați pentru mărturie mincinoasă.

✓ Părțile pot conveni expres sau tacit să fie ascultate ca martori și persoanele prevăzute la punctele a) și b).

✓ În cauzele privitoare la starea civilă sau divorț pot fi ascultate rudele și chiar afinii, până la gradul al treilea inclusiv, cu excepția descendenților.

3. Persoane care pot refuza depunerea mărturiei

✓ Pot refuza să depună mărturie, deși au fost propuși ca martori cu respectarea cerințelor legale:

- slujitorii cultelor, medicii, moașele, farmaciștii, avocații, notarii publici și orice alți muncitori pe care legea îi obligă să păstreze secretul cu privire la faptele încredințate lor în exercițiul îndeletnicirii;

- funcționarii publici și foștii funcționari publici, asupra împrejurărilor secrete de care au avut cunoștință în această calitate;

- cei care prin răspunsurile lor s-ar expune ei înșiși sau ar expune vreuna din rudele și afinii până la gradul al treilea inclusiv sau pe soțul, chiar nedespărțit, la o pedeapsă penală sau la disprețul public.

4. Prezentarea martorului la proces

✓ Dacă ați fost numit ca martor într-un proces din respect față de actul de justiție ar trebui să veniți în fața instanței și să depuneți mărturie.

✓ Să nu credeți că instanța nu poate să vă și oblige, dacă consideră că declarația pe care o puteți da lămurește situația litigioasă. Astfel, trebuie să cunoașteți că instanța poate emite mandat de aducere, ceea ce, trebuie să recunoașteți, nu vă face cinste. În pricinile urgente, instanța poate face aceasta chiar de la primul termen.

Dacă, după mandatul de aducere, nu vă prezentați, instanța poate păși la judecată, considerând că din probele administrate își poate forma convingerea cu privire la soluția ce o va da.

✓ Instanța poate să apeleze și la altă măsură ca să vă determine să veniți să depuneți mărturie.

Astfel, dacă ați fost legal citat și nu v-ați prezentat la proces sau refuzați să depuneți mărturie când sunteți prezent în sala de judecată, instanța vă poate aplica o amendă judiciară de la 300.000 la 5.000.000 lei.

✓ De această pedeapsă sunt scutiți minorii întrucât aceștia nu au venituri.

✓ Nu trebuie să vă necăjească faptul că ați fost propus ca martor și nu vă puteți prezenta pentru că sunteți bolnav. În acest caz faceți cunoscut instanței starea de boală și poate încuviința ascultarea la domiciliu.

5. În ce constă administrarea probei cu martori

✓ Dacă proba cu martori a fost încuviințată, aceștia sunt citați pentru a se înfățișa în fața instanței de judecată la termenul statornicit pentru audiere.

✓ Fiecare martor înainte de a da declarație privitor la pricina ce se judecă este întreat cu privire la identitatea sa, precum și dacă este rudă sau afîn cu una din părți și în ce grad, dacă se află în serviciul uneia din părți, dacă este judecat în dușmănie sau în legături de interes cu vreuna din părți.

✓ Totodată acesta depune un jurământ potrivit credinței sale religioase sau laice, jurământ pe care-l va rosti, repetând după președintele completului. Dacă religia sa este cea creștină, în timpul jurământului ține mâna pe biblie sau pe cruce.

✓ După depunerea jurământului, președintele instanței îi pune în vedere martorului că, dacă nu va spune adevărul, săvârșește infracțiunea de mărturie mincinoasă.

✓ Minorul care nu a împlinit 14 ani nu depune jurământ, ci i se atrage atenția să spună adevărul.

Întrucât pot fi situații în care părțile să nu poată propune suficiente probe pentru dovedirea pretențiilor și apărărilor lor, legiuitorul a prevăzut și posibilitatea să poată fi ascultați și minorii sub 14 ani, precum și persoanele care din pricina debilității mintale în mod vremelnic sunt lipsite de discernământ. În această situație instanța va ține seama de situația specială a martorului la aprecierea depoziției.

✓ Fiecare martor este ascultat separat, cei neascultați neputând rămâne în sală pentru a nu fi influențați în depozițiilor lor.

✓ Ascultarea martorilor se face în ordinea stabilită de președintele instanței, ținând cont și de cererea părților.

✓ Audierea propriu-zisă a martorului constă într-o declarație orală prin care arată împrejurările pe care le cunoaște legat de obiectul litigiului, precum și în răspunsul la întrebările părții care l-a propus, a părții adverse, a instanței și eventual a procurorului, dacă acesta participă la proces. Martorul nu are voie să citească un răspuns scris de mai înainte însă, cu încuviințarea președintelui, poate folosi însemnări privitoare la cifre sau denumiri.

✓ Trebuie să știți că martorul nu răspunde la orice întrebare întrucât toate întrebările sunt adresate prin președinte care, poate respinge întrebarea dacă aceasta tinde la dovedirea unui fapt, a cărui dovedire e oprită de lege, nedemn de a fi crezut, nu are legătură cu cauza și nu duce la rezolvarea ei.

✓ Este posibil să vă deranjeze faptul că vi s-a respins întrebarea însă, la cerere, întrebarea precum și motivul pentru care s-a înlăturat se trec în încheiere, astfel că, în situația în care vă sunt respinse pretențiile și apreciați că vă folosește, puteți să criticați acest aspect în calea de atac, la instanța de control judiciar.

✓ Dacă instanța de judecată găsește că este necesar, martorul poate fi din nou întrebat.

✓ Dacă cele declarate de 1 martor se contrazic cu cele ale altui martor, aceștia sunt puși amândoi de față pentru a se confrunța și a stabili realitatea.

✓ Declarația martorului făcută oral, se scrie de către grefier după dictarea președintelui completului. Dacă ați făcut o asemenea declarație nu uitați că trebuie să o semnați pe fiecare pagină și la sfârșit după ce ați luat cunoștință de cuprins și ați fost de acord cu cele consemnate.

✓ În final, vă recomandăm să aveți grijă să declarați potrivit cu împrejurările pe care le-ați cunoscut prin propriile simțuri întrucât instanța, dacă are bănuieli puternice că ați făcut o mărturie mincinoasă sau că ați fost mituit să faceți declarație într-un anumit fel, vă trimite în fața autorităților penale.

6. Despăgubiri acordate martorului

Dacă ați fost propus ca martor și ați ocazionat cheltuieli de drum, ați fost învoit de la serviciu sau ați pierdut timp în sala de ședință pentru a fi audiat astfel că ați suferit o pagubă întrucât în timpul pierdut aveți ocazia să aveți un profit, puteți să cereți să vi se plătească cheltuieli de drum și să fiți despăgubit.